

Målnummer:	T78-92	Avdelning:
Domsnummer:	DT751-93	
Avgörandedatum:	1993-12-15	
Rubrik:	Treårspreskriptionen enligt 2 § 2 st preskriptionslagen (1981:130) har ansetts inte tillämplig på kommuns fordran avseende gatukostnader.	
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 2 kap. 2 § preskriptionslagen (1981:130)• 6 kap. 31 § plan- och bygglagen (1987:10)• 32 § plan- och bygglagen (1987:10)	
Rättsfall:	NJA 1988 s. 503	

REFERAT

(jfr 1988 s 503)

Fastigheten Torplyckan 74 i Stockholms kommun är belägen vid Torplyckegränd i stadsdelen Vinsta. Fastigheten ägdes tidigare av makarna N.E. och M.E. med hälften var, men i mars 1978 sålde N.E. sin del till M.E..

Efter stämningsansökan, som inkom till Stockholms TR, fastighetsdomstolen d 26 juni 1989, yrkade Stockholms kommun att M.E. skulle åläggas att till kommunen utge ersättning för gatukostnader med 44 415 kr jämte ränta. Av beloppet avsåg 11 340 kr gatumarkersättning och 33 075 kr gatubyggnadskostnad.

M.E. bestred kommunens talan men vitsordade skäligheten i och för sig av yrkat belopp jämte ränta.

Kommunen anförde bl a: Den 28 juli 1976 fastställdes stadsplan omfattande Torplyckan 74. Torplyckegränd och angränsande parkmark uppläts till allmänt begagnande i sept 1979. M.E. var vid den tidpunkten lagfaren ägare till fastigheten och som sådan skyldig att till kommunen utge gatumarkersättning och gatubyggnadskostnader.

M.E. åberopade till stöd för sitt bestridande i första hand att kravet på gatukostnader var preskriberat, i andra hand att kostnaderna redan var reglerade med kommunen. Hon gjorde bl a gällande att Torplyckegränd redan år 1976 var upplåten till allmänt begagnande.

TR:n (rådmännen Jansson, referent, och Wadstein, fastighetsrådet Asbrink samt nämndemännen Lidvall och Marcus) meddelade dom d 5 dec 1990. I domskälen anförde TR:n bl a: Skyldighet att erlagga gatukostnader föreligger när gata upplåtes till allmänt begagnande. I målet är i första hand fråga om när Torplyckegränd kan anses ha upplåtits till allmänt begagnande. Utgångspunkt för bedömningen skall därvid inte vara vad som mer allmänt kan avses med uttrycket "allmänt begagnande" utan bestämmelsen i 52 § 2 st byggnadslagen. Enligt denna skall gatan vid upplåtandet vara försedd med beläggning efter behovet och ortens sed samt med erforderliga gångbanor och nödig anordning för vattnets avrinnande.

TR:n fann på anförda skäl att sept 1979 var den rätta tidpunkten enligt lagrummet för gatans upplåtande till allmänt begagnande och anförde vidare: M.E. har delgetts kravet på gatukostnader tidigare än tio år från denna tidpunkt. Kravet är således inte preskriberat. M.E. var vid denna tidpunkt lagfaren ägare till Torplyckan 74. Hennes förstahandsinvändning kan därför inte godtas.

TR:n behandlade härefter M.E:s andrahandsinvändning och fann att inte heller denna kunde godtas.

Domslut. TR:n förpliktade M.E. att till Stockholms kommun utge ersättning för gatukostnad med 44 415 kr jämte ränta.

M.E. fullföljde talan i Svea HovR och yrkade ogillande av kommunens talan. Hon gjorde i HovR:n gällande att preskriptionsregeln i 2 § 2 st preskriptionslagen var tillämplig.

Kommunen bestred ändring.

HovR:n (hovrättslagmannen Köhl, fastighetsrådet Hall, hovrättsrådet Genell, referent, och t f hovrättsassessorn Carlehäll) anförde i dom d 10 dec 1991:

Domsäl. Makarna E var under de senare åren av 1970-talet bosatta på villafastigheten Torplyckan 74. Det får anses ligga i M.E:s talan att denna ostridiga omständighet även vid TR:n åberopades till grund för preskriptionsinvändningen.

Fordringen avser den av kommunen tillhandahållna nyttighet som den färdigställda gatumarken utgör.

Vid angivna förhållanden finner HovR:n att kommunens fordran såsom riktad mot en konsument bör vara underkastad den kortare preskriptionstiden, tre år. HovR:n anser alltså att denna fordran - enligt övergångsbestämmelserna till preskriptionslagen - preskriberades redan d 1 juli 1984.

På grund av det anförda skall kommunens talan mot M.E. lämnas utan bifall.

Domslut. Med ändring av TR:ns dom ogillar HovR:n kommunens talan.

Stockholms kommun (ombud vice stadsjuristen D.L.) sökte revision och yrkade att HD skulle fastställa TR:ns domslut.

M.E. bestred ändring.

HD meddelade prövningstillstånd i frågan om preskriptionstidens längd och förklarade frågan om prövningstillstånd rörande målet i övrigt vilande.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Hedgårdh, föreslog i betänkande följande dom: Domsäl. Målet gäller fråga huruvida kommuns fordran på ersättning för gatukostnader har preskriberats. Huvudregeln är - - - se HD:s dom - - - privaträttslig relation. I rättsfallet, som rörde kommuns fordran på va-avgifter, fann HD att sådana skulle vara att betrakta som konsumentfordringar och således underkastade treårspreskription.

En kommuns åtgärd att till allmänt begagnande iordningställa och upplåta gata eller annan allmän plats kan inte anses utgöra en sådan nyttighet som tillhandahållits en viss konsument för dennes enskilda bruk eller behov. Bestämmelserna om treårspreskription kan därför ej anses tillämpliga på gatukostnader.

Vid denna bedömning - - - se HD:s dom - - - fortsatt behandling.

Domslut. HD förklarar att kommunens fordran på gatukostnader skall vara underkastad den allmänna preskriptionstiden på tio år.

HD meddelar prövningstillstånd i den del frågan härom förklarats vilande.

Med undanröjande av HovR:ns dom återförvisar HD målet till HovR:n för fortsatt behandling.

HD (JustR:n Knutsson, Heuman, referent, Munck, Lambe och Lennander) beslöt följande dom:

Domsäl. Frågan i målet är nu när kommuns fordran på ersättning för gatukostnader preskriberas. Huvudregeln är att en fordran preskriberas tio år efter dess uppkomst. Enligt 2 § 2 st preskriptionslagen är preskriptionstiden dock tre år för fordran mot en konsument, om fordringen avser en vara, tjänst eller annan nyttighet som en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet har

tillhandahållit konsumenten för huvudsakligen enskilt bruk.

HD har i rättsfallet NJA 1988 s 503 (I), med hänvisning till det intresse som uppbär särregeln om konsumentfordringar, angett att bestämmelsen om treårspreskription bör ges en vidsträckt tillämpning, att utgångspunkten för bedömningen bör vara hur rättsförhållandet uppfattas ur en konsuments perspektiv och att ett inslag av myndighetsutövning inte skall vara avgörande. Samtidigt uttalade domstolen också att den längre preskriptionstiden blir tillämplig, när inslaget av myndighetsutövning är så påtagligt att förhållandet helt skiljer sig från en privaträttslig relation. I rättsfallet fann HD att kommuns fordran på engångsavgift för utförande av allmän va-anläggning var att betrakta som konsumentfordran och således underkastad treårspreskription.

Enligt bestämmelser som tidigare återfanns i byggnadslagen och som i sak väsentligen oförändrade upptagits i plan- och bygglagen (PBL) får kommun ta ut avgifter för gatukostnader. Avgiften skall täcka kostnaderna för att anordna eller förbättra gator och andra allmänna platser inom ett visst område (6 kap 31 § PBL) eller för att anordna eller förbättra en gata (6 kap 32 §). Avgiftsskyldiga är fastighetsägare inom området eller vid gatan. Däremot är ej innehavare av tomträtt betalningsskyldiga. Underhållet av allmänna platser skall kommunen svara för. Bestämmelserna om avgiftsskyldighet och underhåll gäller endast när det är kommunen som är huvudman för allmänna platser.

Grunden för kommunens rätt att ta ut gatukostnader är att gator och andra allmänna platser är till nytta för fastighetsägarna. Anläggandet av allmänna platser tar emellertid inte direkt sikte på att tillgodose de kringliggande fastigheterna utan sker främst för att ordna det behov av samfärdsel och trafik som föreligger från allmän synpunkt. Kommunens rätt att besluta att vissa fastighetsägare skall betala gatukostnader utgör en form av offentlig maktutövning utan något privaträttsligt inslag. Inte heller kan den nyttighet som tillgången till allmänna platser utgör anses tillhandahållen fastighetsägarna huvudsakligen för enskilt bruk. Kommunens fordran på gatukostnad kan därför inte anses vara en konsumentfordran och fordringen är alltså underkastad den allmänna tioårspreskriptionen.

Vid denna bedömning av preskriptionsfrågan bör prövningstillstånd meddelas beträffande målet i övrigt. Prövningen av resterande frågor i målet bör göras av HovR:n. HovR:ns dom skall därför undanröjas och målet återförvisas till HovR:n för fortsatt behandling.

Domslut. HD förklarar att kommunens fordran på gatukostnader inte är underkastad den i 2 § 2 st preskriptionslagen (1981:130) angivna preskriptionstiden på tre år.

HD meddelar prövningstillstånd rörande målet i övrigt.

Med undanröjande av HovR:ns dom återförvisar HD målet till HovR:n för fortsatt behandling.

Sökord: Gatukostnad; Konsumentfordran; Preskription; Kommun

Litteratur:
